

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન (એફઆઈઆર/હુકમ રદ કરવા માટે) નં.

૫૯૬૬/૨૦૧૪

વિથ

કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન (વચગાળાની રાહત લંબાવવા માટે) નં. ૨/૨૦૨૨

ઈન આર/કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૫૯૬૬/૨૦૧૪

વિથ

આર/કિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૦૧૩૮/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી એમ. કે. ઠક્કર

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના
	હા	

=====

લલિતભાઈ કેશુભાઈ વાઢેર

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય

=====

ક્રિમિનલ મિસ. એપિલકેશન નં. ૫૯૬૬/૨૦૧૪ માં ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી જે. એમ. પંચાલ, શ્રી કે. જે. પંચાલ(૨૪૨૨) ની સહાયતા સાથે

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી રોનક રાવલ

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ પર નિયમ (૩૯) ની બજવાણી થયેલ છે

ક્રિમિનલ મિસ. એપિલકેશન નં. ૫૯૬૬/૨૦૧૪ માં ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર તરફે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી બી. એસ. પટેલ, શ્રી કે. જે. પંચાલ ની સહાયતા સાથે

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી રોનક રાવલ

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રીમતી એમ. કે. ઠક્કર

તારીખ : ૨૯/૦૬/૨૦૨૬

સંયુક્ત ચુકાદો

૧. જૂનાગઢ બી-ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ આઈ-સી.આર. નં.

૩૮/૨૦૧૩ વાળી એફઆઈઆર તેમજ તેના સંબંધમાં ઇન્ડિયન પીનલ

કોડની કલમ ૩૦૪, ૩૦૮, ૩૩૭, ૪૬૫, ૪૭૧, ૨૦૧, ૩૪ અને ૧૨૦બી

હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે દાખલ કરવામાં આવેલ તારીખ

૦૧.૦૩.૨૦૧૪ ની ચાર્જશીટ, જેમાં હાલના અરજદારને આરોપી નં. ૧૨

તરીકે દર્શાવવામાં આવેલ છે, તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાની

માંગણી સાથે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાલની

અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૧.૧. એફઆઈઆરમાં તેમજ પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર, જૂનાગઢ બી-ડિવિઝન દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ ચાર્જશીટ અને પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, કાઈમ બ્રાન્ચ, જૂનાગઢ દ્વારા કરવામાં આવેલ વધુ તપાસમાં સમાવિષ્ટ આક્ષેપો મુજબ, એવો આક્ષેપ છે કે રાયજી બાગ, જૂનાગઢ ખાતે રેવન્યુ સર્વે નં. ૨૫૩/૧ પૈકી-૧/પૈકી-૩, બ્લોક નં. ૧ પર આવેલી “મોનાર્ક-૨” તરીકે ઓળખાતી ઇમારતની એ-વિંગ ધરાશાયી થઈ હતી, જેના પરિણામે બે વ્યક્તિઓના મોત થયા હતા અને અન્ય છ વ્યક્તિઓને ઇજાઓ પહોંચી હતી. એફઆઈઆર મુજબ, ઇમારત ધરાશાયી થવાનું કારણ નબળી બાંધકામ ગુણવત્તા હોવાનું ગણાવાયું હતું. વધુમાં એવો આક્ષેપ છે કે સદર જગ્યાનો ઉપયોગ મજૂરો દ્વારા ફર્નિચર સંબંધિત કામ માટે કરવામાં આવી રહ્યો હતો, અને યોગ્ય ગટર વ્યવસ્થાના અભાવે પાર્કિંગ વિસ્તારમાં ખોદકામ કરવામાં આવ્યું હતું, જેણે પણ ઇમારત ધરાશાયી થવામાં ફાળો આપ્યો હતો. શરૂઆતમાં, માર્સ ડેવલપર્સના ભાગીદારો હોવાનું જણાવાયેલ આઠ વ્યક્તિઓ સામે એફઆઈઆરમાં આરોપી તરીકે નામ આપવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, તપાસ પૂર્ણ થતાં, હાલના અરજદાર સહિત ૧૪ આરોપીઓ સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જે આ કોર્ટ સમક્ષ હાલની કાર્યવાહીમાં પડકારનો વિષય છે.

૨. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી જે. એમ. પંચાલ, વિદ્વાન વકીલ શ્રી કે. જે. પંચાલ સાથે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી બી. એસ. પટેલ અને રાજ્ય તરફે

વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી રોનક રાવલને સાંભળવામાં આવ્યા.

ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૫૯૬૬/૨૦૧૪ માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતો:

૩. અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી પંચાલ રજૂઆત કરે છે કે હાલના અરજદાર, જેમને આરોપી નં. ૧૨ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે, તેમની સામે દાખલ કરવામાં આવેલી ચાર્જશીટમાં સદર ચાર્જશીટમાં જ અરજદારને સાક્ષી નં. ૮૨ તરીકે પણ દર્શાવવામાં આવ્યા છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે પ્રશ્નવાળી ઘટના તારીખ ૧૦.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ બની હતી, એફઆઈઆર તારીખ ૧૧.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ નોંધવામાં આવી હતી, અને લગભગ એક વર્ષ વીતી ગયા પછી, તારીખ ૦૧.૦૩.૨૦૧૪ ના રોજ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી. અન્ય આરોપીઓ સામે દાખલ કરવામાં આવેલી પૂરક ચાર્જશીટ પણ આવી જ પરિસ્થિતિ દર્શાવે છે. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી પંચાલ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે હાલના અરજદાર વર્ષ ૧૯૮૪ થી જૂનાગઢ મહાનગરપાલિકામાં સેવા આપી રહ્યા છે, શરૂઆતમાં ઓવરસીયર તરીકે, ત્યારબાદ સિટી એન્જિનિયર તરીકે અને ત્યારપછી એક્ઝિક્યુટિવ એન્જિનિયર તરીકે બઢતી મેળવી છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદારે નિષ્કલંક સેવા રેકૉર્ડ જાળવી રાખ્યો છે અને પોતાની ફરજો ખંતપૂર્વક બજાવી છે, અને તેમના સેવાકાળ દરમિયાન તેમની સામે ક્યારેય કોઈ ખાતાકીય તપાસ શરૂ કરવામાં આવી નથી.

૩.૧. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, તપાસ અને ચાર્જશીટ મુજબ, અરજદાર સામેનો આક્ષેપ સોઈલ ટેસ્ટ રિપોર્ટ, ફાઉન્ડેશન ડિઝાઈન, ફ્રેમવર્ક ડિઝાઈન, સ્ટીલ ડિઝાઈન, સ્લેબ ડિઝાઈન, પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટ્સ અને ફોર્મ નં. ૬(એ), ૬(બી), ૬(સી) અને ૬(ડી) જેવા જરૂરી દસ્તાવેજોની ગેરહાજરીમાં વિકાસ પરવાનગી આપવા માટે બિલ્ડરો સાથે કથિત કાવતરું રચવા સંબંધિત છે. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વિકાસ પરવાનગી એક ભલામણ પર આપવામાં આવી હતી, જેમાં અરજદારે નગર નિયોજન અધિકારી (ટાઉન પ્લાનિંગ ઓફિસર) અને કમિશનર સાથે મળીને બિલ્ડિંગ પરવાનગી માટેની ચેકલિસ્ટ પર સહી કરી હતી. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ રજૂઆત કરે છે કે યોગ્ય ગટર નિકાલ વ્યવસ્થાના અભાવે અને નબળી ગુણવત્તાવાળા મટીરીયલના ઉપયોગના કારણે ભારે મશીનરી (બ્રેક્સ) નો ઉપયોગ કરીને બેઝમેન્ટમાં કરવામાં આવેલા ખોદકામને કારણે ઇમારત ધરાશાયી થઈ હતી, જેનાથી પાયો નબળો પડી ગયો હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, કલ્પનાના કોઈ પણ તબક્કે, નબળા બાંધકામ માટે અરજદારને જવાબદાર ગણી શકાય નહીં, કે ન તો બાંધકામની માળખાકીય ગુણવત્તાની દેખરેખ રાખવાની કે ચકાસણી કરવાની તેમની ફરજ હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે બાંધકામ સામગ્રી અને માળખાકીય ડિઝાઈનની ગુણવત્તા ચકાસવાની જવાબદારી સ્ટ્રક્ચરલ એન્જિનિયર, સાઈટ સુપરવાઈઝર અને બિલ્ડરની રહે છે. મહાનગરપાલિકા સાથે જોડાયેલા સરકારી કર્મચારી હોવાના કારણે અરજદારની ભૂમિકા

દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવા અને ઉચ્ચ સત્તાવાળાઓ, એટલે કે નગર નિયોજન અધિકારી અને કમિશનરને બાંધકામ પરવાનગી આપવા માટે ભલામણો કરવા પૂરતી મર્યાદિત હતી. અરજદારને બાંધકામ સાઈટનું રૂબરૂ નિરીક્ષણ કરવાની કે માળખાકીય અખંડિતતાની ચકાસણી કરવાની કોઈ ફરજ સોંપવામાં આવી ન હતી. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે રાજકોટ, જામનગર અને ભાવનગર સહિત વિવિધ શહેરી વિકાસ સત્તામંડળોને લાગુ પડતા જનરલ ડેવલપમેન્ટ કંટ્રોલ રેગ્યુલેશન્સ (જીડીસીઆર) મુજબ, સત્તામંડળ બાંધકામની માળખાકીય મજબૂતી, કારીગરી અથવા વપરાયેલી સામગ્રીની ગુણવત્તા માટે જવાબદાર નથી. આવી જોગવાઈઓને ધ્યાને લેતાં, બાંધકામમાં કથિત ખામીઓ માટે અરજદારને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં.

૩.૨. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સદર જીડીસીઆરને ધ્યાને લેતાં હાલના અરજદાર નબળા બાંધકામ માટે દૂર-દૂર સુધી પણ જવાબદાર હોવાનું કહી શકાય નહીં. વધુમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વર્ષ ૨૦૦૬-૨૦૦૮ ના સમયગાળા દરમિયાન જૂનાગઢ મહાનગરપાલિકાના કમિશનર દ્વારા જારી કરાયેલા કચેરી આદેશોના આધારે, બાંધકામ સંબંધિત જવાબદારીઓ નગર નિયોજન અધિકારીને સોંપવામાં આવી હતી. વધુમાં, વિકાસ પરવાનગી તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૦ ના રોજ આપવામાં આવી હતી, જે તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૧ સુધી એક વર્ષ માટે માન્ય હતી. આ સમયગાળા દરમિયાન, તારીખ ૦૫.૦૭.૨૦૧૧ થી અમલમાં આવે તે રીતે, ગુજરાત

નગર રચના અધિનિયમની કલમ ૨૭, ૩૦, ૩૨ અને ૩૪ મુજબ વિકાસ પરવાનગીઓ સંબંધિત અધિકારક્ષેત્ર અને સત્તાઓ જૂનાગઢ શહેરી વિકાસ સત્તામંડળને તબદીલ કરવામાં આવી હતી, જેનાથી મહાનગરપાલિકા અને પરિણામે અરજદાર આ બાબતમાં કોઈપણ વધારાની સત્તા કે જવાબદારીથી મુક્ત થયા હતા. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, જીડીસીઆર મુજબ, સોઈલ ટેસ્ટ રિપોર્ટ રજૂ કરવો ફરજિયાત નથી, અને ઘટના પછી પણ, જમીન માળખાકીય ડિઝાઇનને ટેકો આપવા માટે અસમર્થ હતી તેવું સ્થાપિત કરવા માટે કોઈ નિર્ણાયક પુરાવા રજૂ કરવામાં આવ્યા નથી. વિકાસ પરવાનગી માટેનું નિર્ધારિત ફોર્મેટ આવા રિપોર્ટની રજૂઆતને ફરજિયાત બનાવતું નથી. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ રજૂઆત કરે છે કે કાર્યપાલક ઇજનેર (એકિઝક્યુટિવ એન્જિનિયર) ની ફરજો માન્ય બિલ્ટ-અપ એરિયા, ફ્લોર સ્પેસ ઇન્ડેક્સ, ઊંચાઈ પરના નિયંત્રણો, ખુલ્લી અને માર્જિનલ જગ્યાઓ, જમીનનો ઉપયોગ, સીડી, લિફ્ટ, કોરિડોર, પાર્કિંગ, સેનિટરી સુવિધાઓ, લાઈટિંગ અને વેન્ટિલેશન જેવી બાબતોનું પાલન સુનિશ્ચિત કરવા પૂરતી સીમિત છે. તેથી, અરજદાર બાંધકામના માળખાકીય પાસાઓ સાથે જોડાયેલા છે કે તેના માટે જવાબદાર છે તેમ કહી શકાય નહીં. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારને આભારી કોઈ ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) નથી. ભારે મશીનરીનો ઉપયોગ કરીને ડ્રેનેજના હેતુ માટે કરવામાં આવેલા ખોદકામને કારણે પાયો નબળો પડવાથી આ ધરાશાયી થવાની ઘટના બની હતી. વળી, એક જ પ્લોટ પર

બાંધવામાં આવેલા ત્રણ બ્લોકમાંથી માત્ર બ્લોક 'એ' જ ધરાશાયી થયો હતો, જે સોઈલ ટેસ્ટ રિપોર્ટ ન મેળવવા અંગેના આક્ષેપના મહત્વને વધુ ઘટાડે છે. કથિત ગુનાઓ સાથે અરજદારની સંડોવણી કે સંબંધ સ્થાપિત કરતી કોઈપણ સામગ્રીના અભાવે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન થશે. તદનુસાર, એવી અરજ કરવામાં આવે છે કે વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆર અને તમામ આનુષંગિક કાર્યવાહી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે.

ક્રિમિનલ મિસ. એપ્લિકેશન નં. ૧૦૧૩૮/૨૦૧૪ માં અરજદારના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતો:

૪. વિદ્વાન વકીલ શ્રી પંચાલની સહાયતા સાથે વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી પટેલ દ્વારા કરવામાં આવેલી સામાન્ય રજૂઆતો ઉપરાંત, વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ, હાલના અરજદાર તારીખ ૦૨.૦૮.૨૦૦૬ થી ૩૧.૦૧.૨૦૧૧ ના સમયગાળા દરમિયાન જૂનાગઢ મહાનગરપાલિકાના કમિશનર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાલના અરજદાર સામેનો મુખ્ય આક્ષેપ એ છે કે તેમણે સોઈલ ટેસ્ટિંગ રિપોર્ટ્સ, ફાઉન્ડેશન ડિઝાઈન, ફ્રેમ-વર્ક ડિઝાઈન, સ્ટીલ ડિઝાઈન, સ્લેબ ડિઝાઈન, ફોર્મ એ, બી, સી અને ડી, અને પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટ્સની ગેરહાજરી છતાં બિલ્ડરોને વિકાસ/બાંધકામ પરવાનગી આપી હતી, અને તે રીતે ઘોર બેદરકારી આચરી હતી. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે, ગેરી ના અહેવાલ મુજબ, નબળા અને હલકી

ગુણવત્તાવાળા બાંધકામના કારણે ઈમારત ધરાશાયી થઈ હતી. તેથી, ચાર્જશીટમાં આક્ષેપ કરાયેલા ગુનાઓ માટે હાલના અરજદારને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે બિલ્ડર દ્વારા બાંધકામમાં વપરાયેલી સામગ્રી જરૂરી ગુણવત્તાની હતી કે કેમ અથવા માન્ય માળખાકીય ડિઝાઇન અનુસાર બાંધકામ કરવામાં આવ્યું હતું કે કેમ તેની તપાસ કરવાની, નિરીક્ષણ કરવાની કે ચકાસણી કરવાની અરજદાર પાસે ન તો કોઈ ફરજ હતી કે ન તો કોઈ સત્તા હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે બાંધકામની ગુણવત્તા, માળખાકીય સ્થિરતા, યોગ્ય સામગ્રીનો ઉપયોગ અને કામની દેખરેખ સુનિશ્ચિત કરવાની જવાબદારી સંપૂર્ણપણે સ્ટ્રક્ચરલ એન્જિનિયર, સાઈટ સુપરવાઈઝર અને બિલ્ડર પર રહે છે. હાલના અરજદાર, મહાનગરપાલિકાના કમિશનર તરીકે સેવા આપતા સરકારી કર્મચારી હોવાના કારણે, વિકાસ પરવાનગી આપતી વખતે કોર્પોરેશનના ટેકનિકલ અધિકારીઓના અભિપ્રાયો અને ભલામણો સાથે તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી દરખાસ્ત પર જ માત્ર વિચારણા કરવાની જરૂર હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદાર ગોંણ એન્જિનિયરિંગ સ્ટાફ દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલ ટેકનિકલ અભિપ્રાયો પર આધાર રાખવા હકદાર હતા અને બાંધકામ સાઈટનું રૂબરૂ નિરીક્ષણ કરવાની કે માળખાની અથવા વપરાયેલી સામગ્રીની ગુણવત્તાની ચકાસણી કરવાની તેમની ક્યારેય ફરજ નહોતી.

૪.૧. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ દ્વારા વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે

વિકાસ પરવાનગી તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૦ ના રોજ આપવામાં આવી હતી

અને તે એક વર્ષના સમયગાળા માટે એટલે કે તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૧ સુધી માન્ય હતી. જોકે, હાલના અરજદાર પરવાનગી આપ્યાના માંડ પાંચ મહિના પછી અને તેની માન્યતા અવધિ પૂરી થવાના ઘણા સમય પહેલાં તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૧૧ ના રોજ સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા હતા. આમ, વિદ્વાન કાઉન્સેલના જણાવ્યા અનુસાર, કલ્પનાના કોઈ પણ તબક્કે હાલના અરજદારને ચાર્જશીટમાં આક્ષેપ કરાયેલા ગુનાઓ સાથે જોડી શકાય નહીં. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિકાસ પરવાનગી મેળવવા માટેની અરજીનું નિર્ધારિત ફોર્મેટ બોમ્બે પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ ઘડવામાં આવેલા જનરલ ડેવલપમેન્ટ કંટ્રોલ રેગ્યુલેશન્સ (જીડીસીઆર) હેઠળ પૂરું પાડવામાં આવેલ છે. બીપીએમસી એક્ટ કે જીડીસીઆર ની જોગવાઈઓ કમિશનર પર માળખાકીય ડિઝાઈનની ચકાસણી કરવાની, બાંધકામ કે મકાન સામગ્રીની ગુણવત્તા પ્રમાણિત કરવાની, અથવા વિકાસ પરવાનગી આપતા પહેલાં પ્રસ્તાવિત બાંધકામની માળખાકીય સલામતીની સ્વતંત્ર રીતે તપાસ કરવાની કોઈ વૈધાનિક ફરજ લાદતી નથી.

૪.૨. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે હાલના અરજદાર સામેના આક્ષેપો માત્ર ધારણાઓ પર આધારિત છે, કેવળ એટલા માટે કે તેમણે ટેકનિકલ સ્ટાફ દ્વારા તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલ મંજૂર પ્લાન અને ચેકલિસ્ટ પર સહી કરી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિકાસ પરવાનગી આપવાની ભલામણ કરતી નોંધ સક્ષમ ટેકનિકલ અધિકારીઓ

દ્વારા તૈયાર કરીને અરજદાર સમક્ષ મૂકવામાં આવી હતી, અને તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા અભિપ્રાય કે ભલામણોની શુદ્ધતા પર શંકા કરવાનું અરજદાર પાસે કોઈ કારણ કે પ્રસંગ નહોતો. વિદ્વાન સિનિયર વકીલ શ્રી પટેલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે, વિકાસ પરવાનગી આપવાને લગતા ફોર્મ નં. ડી માં સમાવિષ્ટ શરતો પૈકીની એક શરત મુજબ, બિલ્ડરે પરવાનગી આપ્યાના ૬૦ દિવસની અંદર બ્યુરો ઓફ ઇન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ્સ (બીઆઈએસ) દ્વારા નિર્ધારિત જોગવાઈઓ અને વિશિષ્ટતાઓ અનુસાર માળખાકીય ડિઝાઇન રજૂ કરવાની જરૂર હોય છે. હાલના કેસમાં, બિલ્ડરે દ્વારા નિર્ધારિત સમયગાળામાં ક્યારેય કોઈ માળખાકીય ડિઝાઇન રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. તે સમય સુધીમાં, હાલના અરજદાર તારીખ ૩૧.૦૧.૨૦૧૧ ના રોજ પહેલેથી જ સેવામાંથી નિવૃત્ત થઈ ચૂક્યા હતા. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જે તે સમયે જૂનાગઢ મહાનગરપાલિકાના કમિશનર તરીકે સેવા આપતા હાલના અરજદાર સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન થશે.

૫. તેનાથી વિરુદ્ધ, રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી રાવલે રજૂઆત કરી છે કે હાલના અરજદાર કાર્યપાલક ઇજનેરે વિકાસ પરવાનગી આપવાની ભલામણ કરી હતી અને તારીખ ૦૩.૦૫.૨૦૧૦ ના રોજ રજૂ કરવામાં આવેલ અરજી ફોર્મ પર પોતાની સહી કરી હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આવી ભલામણના આધારે કમિશનર દ્વારા બહુમાળી

ઈમારતના બાંધકામ માટે વિકાસ પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સદર પરવાનગી તારીખ ૩૦.૦૮.૨૦૧૧ સુધી માન્ય હતી; તેમ છતાં, ન તો પરવાનગીનું નવીકરણ કરવામાં આવ્યું હતું, કે ન તો નિયત સમયગાળામાં બાંધકામ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું હતું. એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, લાગુ નિયમો મુજબ, બિલ્ડિંગ ચુઝ (બીચુ) પરવાનગી જારી કર્યા પછી જ જગ્યાનો ભોગવટો કે ઉપયોગ માન્ય છે. તેમ છતાં, ફ્લેટની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી અને ભોગવટો કરનારાઓએ ફર્નિચર અને પીઓપી કામ કરવા માટે મજૂરો રોક્યા હતા. વિદ્વાન એ.પી.પી. રજૂઆત કરે છે કે વિકાસ પરવાનગી માંગતી વખતે ન તો માળખાકીય ડિઝાઇન રજૂ કરવામાં આવી હતી કે ન તો કોઈ સોઇલ ટેસ્ટિંગ રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે, સંચાલક નિયમો મુજબ, સરકાર માન્ય એન્જિનિયરોએ પ્રગતિ અહેવાલો (પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટ્સ) રજૂ કરવાના હતા, અને આવા અહેવાલોની ચકાસણી કર્યા પછી જ આગળની પરવાનગીઓ આપવાની હતી. જોકે, નિર્ધારિત ફોર્મ નં. ૬(એ), ૬(બી), ૬(સી) અને ૬(ડી) માં આવા કોઈ પ્રોગ્રેસ રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવ્યા ન હતા. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે, નિરીક્ષણ દરમિયાન એવું જણાયું હતું કે બ્લોક 'એ' ની પશ્ચિમ બાજુએ, ખાસ કરીને પાર્કિંગ વિસ્તારમાં, નવું ખોદકામ કરવામાં આવ્યું હતું અને ગટરના પાણીનો ભરાવો જોવા મળ્યો હતો. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે બ્લોક 'સી' ને નુકસાન થયું હોવાનું જણાયું હતું. ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી

(એફએસએલ), ગુજરાત એનાલિસિસ એન્ડ રિસર્ચ ચાર્ડ ગેરી, કાર્યપાલક ઈજનેર અને સંશોધન અધિકારીના અહેવાલો મુજબ, સાઈટ પરથી એકત્રિત કરવામાં આવેલા નમૂનાઓ જરૂરી ધોરણો પૂર્ણ કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. તેથી, એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૦ થી ૩૦.૦૮.૨૦૧૧ સુધી પરવાનગી માન્ય હોવા છતાં, હાલના અરજદારો સહિત સંબંધિત અધિકારીઓ ફરજિયાત પ્રગતિ અહેવાલો મંગાવવામાં કે ચકાસવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા, જેના પરિણામે આખરે માળખું ધરાશાયી થયું હતું, જેના કારણે બે વ્યક્તિઓના મોત થયા હતા અને અન્ય છ વ્યક્તિઓને ગંભીર ઈજાઓ થઈ હતી. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને રાખીને, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે હાલની અરજી ફગાવી દેવાને પાત્ર છે, અને ટ્રાયલને કાયદા અનુસાર આગળ વધવા દેવામાં આવે.

૬. સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં લીધા પછી, અને એફઆઈઆરમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો તેમજ ચાર્જશીટ સાથે રેકૉર્ડ પર મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીનું અવલોકન કરતાં, એવું સામે આવે છે કે તે કમનસીબ દિવસે, એટલે કે તારીખ ૧૦.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ, રાયજી બાગ, જૂનાગઢ ખાતે આવેલી “મોનાર્ક-૨” ઇમારતની એ-વિંગ ધરાશાયી થઈ હતી, જેના પરિણામે બે વ્યક્તિઓના મોત થયા હતા અને અન્ય છ વ્યક્તિઓને ઈજાઓ થઈ હતી. વધુમાં એવું જણાય છે કે તારીખ ૧૧.૦૨.૨૦૧૩ ના રોજ, કમિશનરે સદર ઘટના માટે જવાબદાર વ્યક્તિઓ

સામે ફરિયાદ નોંધાવવા માટે હાલના અરજદાર જેઓ કાર્યપાલક ઇજનેર છે એટલે કે શ્રી એલ. કે. વાઢેરને નિર્દેશ આપ્યો હતો. જોકે, જ્યારે શ્રી વાઢેર સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશન પહોંચ્યા ત્યારે ટિંબાવડી પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર દ્વારા એફઆઈઆર નોંધવામાં આવી ચૂકી હતી. એફઆઈઆરની વિગતોનું અવલોકન કરતાં, એવું જણાય છે કે હાલના અરજદાર એટલે કે કાર્યપાલક ઇજનેર શ્રી એલ. કે. વાઢેર દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી માહિતી બાંધકામ સંબંધિત વિગતોનો આધાર બની હતી. એ નિર્ધિવાદ બાબત છે કે બેઝમેન્ટ, ગ્રાઉન્ડ ફ્લોર અને નવ ઉપરના માળના બાંધકામ માટે વિકાસ પરવાનગી આપવામાં આવી હતી. સદર પરવાનગી તારીખ ૩૧.૦૮.૨૦૧૦ ના રોજ આપવામાં આવી હતી અને તે એક વર્ષના સમયગાળા માટે માન્ય હતી, જે તારીખ ૩૦.૦૮.૨૦૧૧ ના રોજ સમાપ્ત થઈ ગઈ હતી. જોકે, ત્યારબાદ ન તો કોઈ કામ પૂર્ણ થયાનું પ્રમાણપત્ર (કમ્પ્લીશન સર્ટિફિકેટ) મેળવવામાં આવ્યું હતું કે ન તો નવીકરણ માટે કોઈ અરજી રજૂ કરવામાં આવી હતી. વધુમાં એવું સામે આવે છે કે બિલ્ડિંગ ચુક (બીયુ) પરવાનગી મેળવતા પહેલાં, ઇમારતમાં એકમોની ફાળવણી કરવામાં આવી હતી અને ફર્નિચર કામ જેવી આંતરિક કામગીરી શરૂ થઈ ગઈ હતી. શરૂઆતમાં, એફઆઈઆર બિલ્ડરો અને માર્સ ડેવલપર્સના ભાગીદારો સામે નોંધવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, તપાસ પૂર્ણ થતાં, હાલના અરજદાર સહિત ૧૪ આરોપીઓ સામે ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪, ૩૦૮, ૩૩૭, ૪૬૫, ૪૭૧, ૨૦૧, ૩૪ અને ૧૨૦બી હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ

માટે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમને આરોપી નં. ૧૨ અને ૧૩ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા છે.

૬.૧. ઘટનાસ્થળે દોરવામાં આવેલા પંચનામા મુજબ, એવું જાણવા મળ્યું હતું કે ગટર લાઈન નાખવા માટેનું ખોદકામ ભારે મશીનરી એટલે કે બ્રેક્સનો ઉપયોગ કરીને કરવામાં આવી રહ્યું હતું, અને આવું કામ ઘટના બન્યાના આશરે એક મહિના પહેલાંથી ચાલુ હતું. માળખું ધરાશાયી થયા પછી, ગુજરાત એનાલિસિસ એન્ડ રિસર્ચ ચાર્ડ ગેરી દ્વારા કોંક્રીટ, સ્ટીલના નમૂનાઓ, મકાન સામગ્રી અને સિમેન્ટ કોંક્રીટના પરીક્ષણ સહિતના અનેક પરીક્ષણો હાથ ધરવામાં આવ્યા હતા. જોકે, જમીન માળખાકીય ભાર સહન કરવા સક્ષમ હતી કે કેમ તેનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે કોઈ સોઈલ ટેસ્ટિંગ કરવામાં આવ્યું હતું તેવું ચાર્જશીટ પરથી જણાતું નથી. હાલના અરજદાર-કાર્યપાલક ઇજનેર અને કમિશનર સામેનો આક્ષેપ એવો છે કે, વિકાસ પરવાનગી આપવાની ભલામણ કરતી વખતે આવો સોઈલ ટેસ્ટ રિપોર્ટ મંગાવવામાં આવ્યો ન હતો. જોકે, કાર્યપાલક ઇજનેર દ્વારા નગર નિયોજન અધિકારી અને કમિશનર સાથે સહી કરાયેલ ભલામણ ફોર્મ, જે નિર્ધારિત ફોર્મેટમાં છે, તેનું અવલોકન કરતાં આવા કોઈ પરીક્ષણની કોઈ જરૂરિયાત જણાતી નથી. તેનાથી વિપરીત, એવું જણાય છે કે શ્રી વાઢેરે, ભલામણના ક્રમ નં. ૭ પર, ખાસ એવી શરત મૂકી હતી કે લાગુ પડતી આઈએસઓ જોગવાઈઓ અનુસાર માળખાકીય ડિઝાઈન તૈયાર કરવાની રહેશે અને સત્તામંડળ દ્વારા પરવાનગી જારી કર્યાની તારીખથી ૬૦ દિવસની અંદર રજૂ

કરવાની રહેશે. આવી ભલામણના આધારે, કમિશનરે હાઈ-રાઈઝ ઇમારતના બાંધકામ માટે પરવાનગી આપી હતી. આ કોર્ટે સાક્ષી એટલે કે ગોવિંદના નિવેદનનો પણ સંદર્ભ લીધો છે, જેને બ્રેકર્સનો ઉપયોગ કરીને ખોદકામનું કામ સોંપવામાં આવ્યું હતું. તેમના નિવેદન મુજબ, ઘટના પહેલાં લાંબા સમયથી આવું ખોદકામનું કામ ચાલી રહ્યું હતું, જે પ્રથમદર્શી રીતે દર્શાવે છે કે આવી પ્રવૃત્તિઓના કારણે ઇમારતનો પાયો નબળો પડી ગયો હોઈ શકે છે.

૭. આ કોર્ટે અમદાવાદ શહેરી વિકાસ વિસ્તાર માટે તારીખ ૧૮.૦૫.૨૦૦૨ ના જાહેરનામા દ્વારા ગુજરાત સરકાર દ્વારા અધિસૂચિત જનરલ ડેવલપમેન્ટ કંટ્રોલ રેગ્યુલેશન્સ (જીડીસીઆર) નો પણ સંદર્ભ લીધો છે, જેમાં વિકાસ પરવાનગી આપવા માટે પૂર્ણ કરવાની જરૂરિયાતો નીચે મુજબ નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે:-

"૫.૩.૧ વિકાસ પરવાનગી આપવી એટલે સત્તામંડળ દ્વારા નીચેની જરૂરિયાતોની સ્વીકૃતિ ગણાશે:

(૧) માન્ય બિલ્ટ-અપ એરિયા.

(૨) માન્ય ફ્લોર સ્પેસ ઇન્ડેક્સ.

(૩) ઇમારત અને તેના વિવિધ માળની ઊંચાઈ.

(૪) નિયમો હેઠળ લાગુ કરાયેલ માન્ય ખુદી જગ્યાઓ, સી.પી., માર્જિનલ જગ્યાઓ, અન્ય ખુદી જગ્યાઓ, સેટ બેક્સ વગેરે.

(૫) જમીન અને બાંધકામવાળી જગ્યાઓનો માન્ય ઉપયોગ.

(ડ) સીડી, લિફ્ટ, કોરિડોર અને પાર્કિંગની વ્યવસ્થા.

(ઢ) યોગ્ય સત્તામંડળ દ્વારા નિયુક્ત ફાયર ઓફિસર/ફાયર સેફ્ટી કન્સલ્ટન્ટ પાસેથી મેળવેલ એન.ઓ.સી. સહિત હાઈ-રાઈઝ ઇમારતોની ન્યૂનતમ જરૂરિયાતો.

(ઁ) સેનિટરી સુવિધા અને અન્ય સામાન્ય સુવિધાની ન્યૂનતમ જરૂરિયાત.

(ઇ) જરૂરી પ્રકાશ અને વેન્ટિલેશન.

શરત એ છે કે તેનો અર્થ નીચેની બાબતો અંગે શુદ્ધતા, પુષ્ટિ, મંજૂરી કે સમર્થનની સ્વીકૃતિ ગણાશે નહીં અને સત્તામંડળને કોઈપણ રીતે જવાબદાર બનાવશે નહીં કે બાધ્ય કરશે નહીં:

(૧) જમીન કે ઇમારતનું ટાઈટલ.

(૨) સુખાધિકાર (ઇઝમેન્ટ) અધિકારો.

(૩) પ્લોટ કે ઇમારતના નોંધાયેલા ક્ષેત્રફળ કરતાં ક્ષેત્રફળમાં તફાવત.

(૪) માળખાકીય અહેવાલો અને માળખાકીય રેખાંકનો (સ્ટ્રક્ચરલ ડ્રોઈંગ્સ).

(૫) ઇમારતના બાંધકામમાં વપરાયેલી સામગ્રીની કારીગરી અને મજબૂતી.

(૬) પ્લોટનું સ્થાન અને સીમા."

૭.૧. જવાબદારી સંબંધિત કલમ ૫.૪ મુજબ, એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે, અધિનિયમ અને આ નિયમો હેઠળ આપવામાં આવેલી કોઈપણ વિકાસ

પરવાનગી હોવા છતાં, કોઈપણ વિકાસ કાર્ય હાથ ધરનાર કોઈપણ વ્યક્તિ આવા બાંધકામ દરમિયાન તે વિસ્તારમાં કે તેની આસપાસ કોઈપણ વ્યક્તિને થતી કોઈપણ ઈજા કે નુકસાન કે હાનિ માટે સંપૂર્ણપણે અને એકમાત્ર જવાબદાર રહેશે અને આ સંબંધમાં સત્તામંડળ પર કોઈપણ જવાબદારી લાદવામાં આવશે નહીં.

૮. વિકાસ પરવાનગી આપવા માટેની અરજી કરતી વખતે, નીચેના પાસાઓની યોગ્ય તપાસ કરવી અને ધ્યાનમાં લેવી જરૂરી છે:-

"(૧) અધિનિયમની સંબંધિત કલમ હેઠળ નોટિસ આપનાર દરેક વ્યક્તિએ બાંધકામ કરવાના પોતાના અધિકારનો સંતોષકારક દસ્તાવેજ પુરાવો રજૂ કરવાનો રહેશે, કે સત્તામંડળ એવા કિસ્સામાં આ જરૂરિયાતમાંથી મુક્ત આપી શકે છે જ્યાં તે કોઈપણ દસ્તાવેજ પુરાવાના આધારે જમીનની માલિકી અંગે સંતુષ્ટ હોય.

(૨) ઇમારતના બાંધકામ અથવા પુનઃનિર્માણ માટે સંબંધિત કલમ હેઠળની નોટિસ નિર્ધારિત ફોર્મ-સી માં સત્તામંડળ દ્વારા નિર્ધારિત ફોર્મ અનુસાર નીચેના પ્લાન, સેક્શન અને માહિતી સાથે રહેશે:

(એ) સ્થળની સ્થિતિ દર્શાવતો કી પ્લાન.

(બી) ઇમારતનો બ્લોક પ્લાન.

(સી) (૧) દરેક રૂમ અથવા ઇમારતના ભાગનો ઉપયોગ દર્શાવતા પ્રોજેક્શન (જો કોઈ હોય તો) સાથે દરેક ફ્લોરનો પ્લાન અને દરેક માળ,

ફ્લોર અને ઇમારતની છતનો સેક્શન.

(૨) ફ્લેટ એલિવેશન અથવા અન્ય એલિવેશન, જો જરૂરી હોય તો.

(ડી) આ પેટા-નિયમો હેઠળ જરૂરી હોય તો પાર્કિંગની જગ્યા દર્શાવતો પ્લાન. કી-પ્લાન, બ્લોક-પ્લાન, ફ્લોર-પ્લાન, સેક્શન અને એલિવેશન આ પેટા-નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત કર્યા મુજબ દોરવામાં આવશે.

(ઈ) આ પેટા-નિયમો હેઠળ નિર્ધારિત ફોર્મ-વાચ માં પ્રસ્તાવિત ઇમારત સંબંધિત સ્ટ્રક્ચરલ ડિઝાઇનરનો રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવશે.

(૩) પ્લાન અને સેક્શન ૧:૧૦૦ થી ઓછા ન હોય તેવા સ્કેલ પર રહેશે અથવા જો ઇમારત એટલી વિશાળ હોય કે નાનો સ્કેલ જરૂરી બને, તો ૧:૨૦૦ થી ઓછો નહીં અને બ્લોક પ્લાન ૧:૫૦૦ થી ઓછા ન હોય તેવા સ્કેલ પર રહેશે અથવા જો સાઈટ એટલી વિશાળ હોય કે નાનો સ્કેલ જરૂરી બને, તો ૧:૧૦૦૦ થી ઓછો નહીં.

(૪) પ્લાન અને સેક્શન પર નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવશે--

(એ) ઇમારતની સાઈટનું લેવલ, ઇમારતના સૌથી નીચેના માળનું લેવલ, અને ઇમારતના પરિસરમાં અડીને આવેલી કોઈપણ શેરીનું લેવલ એકબીજાના સંબંધમાં.

(બી) પાયા, દીવાલો, ફ્લોર, છત, ચીમની અને ઇમારતના વિવિધ ભાગોની સ્થિતિ, સ્વરૂપ અને પરિમાણો, વેન્ટિલેશનના સાધનો અને ઇમારતના વિવિધ ભાગો અને તેના આનુષંગિક સાધનો સુધી પહોંચવાના

રસ્તા.

(સી) ઇમારતના સંબંધમાં બાંધવામાં આવનાર દરેક વોટર-ક્લોઝેટ, શૌચાલય, મૂત્રાલય, બાથરૂમ, સેસ-પૂલ, ફૂવો અને પાણીની ટાંકી કે કુંડીનું સ્વરૂપ અને પરિમાણો.

(ડી) બિલ્ટ-અપ એરિયા ગણતરીમાંથી મુક્તિ માટે વર્ગીકૃત કરેલ વિસ્તાર.

(પ) બ્લોક-પ્લાન પર નીચે મુજબ દર્શાવવામાં આવશે:

(એ) ઇમારતની સાઈટ અને સ્થિતિ તથા ઇમારતને અડીને આવેલી મિલકતોના આનુષંગિક સાધનો.

(બી) ઇમારતના પરિસરને અડીને આવેલી દરેક શેરીની સ્થિતિ અને પહોળાઈ.

(સી) ઇમારત સાથે સંકળાયેલા દરેક આંગણા અને ખુણી જગ્યાનું કદ અને સ્થિતિ.

(ડી) વિગતવાર પ્લાનમાં દર્શાવેલ સિવાયના ઇમારતના સંબંધમાં દરેક વોટર-ક્લોઝેટ, શૌચાલય, મૂત્રાલય, બાથરૂમ, સેસ-પૂલ, ફૂવો કે કુંડીની સ્થિતિ.

(ઈ) ઇમારતની ડ્રેનેજ લાઈન, દરેક ડ્રેઈનનું કદ, ઊંડાઈ અને ઢોળાવ, અને ડ્રેઈનના વેન્ટિલેશન માટે પૂરા પાડવામાં આવનાર સાધનો.

(એફ) ડ્રેઈનના આઉટ-ફોલની સ્થિતિ અને લેવલ.

(જી) ગટર (સીવર) ની સ્થિતિ, જ્યાં ડ્રેનેજ ગટર સાથે જોડવાનો ઇરાદો

હોય.

(એચ) આ પેટા-નિયમો હેઠળ જરૂરી એકીકૃત ખુદ્દી જગ્યાઓ અને અન્ય ખુદ્દી જગ્યાઓ.

(ડ) ઉપર જણાવેલ દરેક પ્લાન અથવા સુધારેલા પ્લાનને નીચે મુજબ નિયત રંગોથી રંગવામાં આવશે:-

(એ) બ્લોક પ્લાન: પ્રસ્તાવિત કામ લાલ રંગમાં, હાલનું કામ કાળા, ભૂખરા કે કુદરતી રંગમાં, ખુદ્દી જગ્યાઓ રંગ વગરની, દૂર કરવાનું કામ પીળા રંગમાં અને એકીકૃત ખુદ્દી જગ્યાઓ લીલા રંગમાં સ્પષ્ટપણે દર્શાવવામાં આવશે.

(બી) પ્લાન અને સેક્શન: જો બ્લુ ફેરો પ્રિન્ટ પર હોય તો સફેદ લાઇનમાં અને સફેદ રંગની પ્રિન્ટ પર હોય તો લાલ લાઇનમાં પ્રસ્તાવિત કામ.

(સી) વિચલનો (ડેવિયેશન્સ):- જો બ્લુ પ્રિન્ટ પર હોય તો લાલ રંગમાં અને સફેદ પ્રિન્ટ પર હોય તો કાળા રંગમાં. ઇંટોનું કામ, લાકડાનું કામ, આર.સી.સી. કામ કે સ્ટીલનું કામ દરેક અલગથી સ્પષ્ટ કરવામાં આવશે અને અગાઉ મંજૂર થયેલ કામ પીળા રંગમાં રહેશે.

(ડી) તમામ ડ્રેનેજ કામ અને ડ્રેનેજ લાઇનો સીવર ટ્રેપ ચેમ્બરના સ્થાન અને શેરી જોડાણોની ઊંડાઈ સાથે કથ્થઈ રંગમાં દર્શાવવામાં આવશે.

(ઈ) બાંધકામ દરમિયાન વિચલનો:- જો વિકાસ કાર્ય હાથ ધરવા દરમિયાન, મંજૂર પ્લાનમાંથી નોંધપાત્ર સ્વરૂપનું કોઈ વિચલન કરવાનો

ઈશદો હોય, તો વિચલનો દર્શાવતો સુધારેલો પ્લાન રજૂ કરવામાં આવશે અને મૂળ દરખાસ્ત માટે નિર્ધારિત પ્રક્રિયા યથાવત રીતે લાગુ થશે."

૯. ઉપરોક્ત દસ્તાવેજોનું અવલોકન કરતાં, તે અરજદાર એટલે કે કાર્યપાલક ઇજનેર અને કમિશનર તરફથી સાઈટ નિરીક્ષણ કરવાની, બાંધકામની ગુણવત્તા ચકાસવાની, અથવા ઇમારતની માળખાકીય ડિઝાઇનની તપાસ કરવાની કોઈ જરૂરિયાત દર્શાવતું નથી. ઉપરોક્ત જોગવાઈઓનું અવલોકન કરતાં, એવું જણાતું નથી કે વિકાસ પરવાનગી આપતા પહેલાં સાઈટ નિરીક્ષણ કરવાની, બાંધકામની ગુણવત્તા ચકાસવાની, અથવા ઇમારતની માળખાકીય ડિઝાઇનની સ્વતંત્ર રીતે તપાસ કરવાની કોઈ વૈધાનિક ફરજ અરજદારો, એટલે કે કાર્યપાલક ઇજનેર અને કમિશનર પર લાદવામાં આવી હોય.

૧૦. આ કોર્ટે ગુજરાત પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટની જોગવાઈઓ, ખાસ કરીને કલમ ૨૫૩, ૨૫૪, ૨૫૭ અને ૨૫૯ નો પણ સંદર્ભ લીધો છે, જે નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:-

"ગુજરાત પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ

૨૫૩ – ઇમારત બાંધવાના ઇશદાની નોટિસ:

ઇમારત બાંધવાનો ઇશદો ધરાવતી દરેક વ્યક્તિએ નિયમો કે પેટા-નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે તેવા ફોર્મમાં કમિશનરને લેખિતમાં આવા ઇશદાની નોટિસ આપવાની રહેશે.

ગુજરાત પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ

૨૫૪ – પરવાનગી વિના ઇમારત બાંધવા પર પ્રતિબંધ:

કોઈપણ વ્યક્તિ કમિશનરની પૂર્વ પરવાનગી વિના, અથવા આ અધિનિયમની જોગવાઈઓ અને તે હેઠળ બનાવેલા નિયમો અને પેટા-નિયમો અનુસાર સિવાય, કોઈપણ ઇમારત બાંધશે નહીં કે બાંધવાનું શરૂ કરશે નહીં અથવા કલમ ૨૫૩ માં નિર્દિષ્ટ કરેલા કામો પૈકી કોઈપણ કામ કરશે નહીં.

ગુજરાત પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ

૨૫૭ – ઇમારતો કે કામનું નિરીક્ષણ કરવાની કમિશનરની સત્તા:

કમિશનર, કોઈપણ ઇમારતના બાંધકામ દરમિયાન અથવા કલમ ૨૫૪ માં વર્ણવેલ કોઈપણ કામના અમલ દરમિયાન કોઈપણ સમયે, તેમ કરવાના પોતાના ઇરાદાની અગાઉથી નોટિસ આપ્યા વિના, આવી ઇમારત અથવા કામનું નિરીક્ષણ કરવાના હેતુ માટે કોઈપણ ઇમારત અથવા જમીનમાં અથવા તેના પર પ્રવેશ કરી શકે છે.

ગુજરાત પ્રોવિન્શિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન્સ એક્ટ, ૧૯૪૯ ની કલમ

૨૫૯ – કામ પૂર્ણ થયાનું પ્રમાણપત્ર અને ભોગવટો કરવાની પરવાનગી:

જ્યાં સુધી નિર્ધારિત રીતે કમિશનર પાસેથી આવી ઇમારત સંબંધિત કામ પૂર્ણ થયાનું પ્રમાણપત્ર મેળવવામાં ન આવે, અને કમિશનરે ઇમારતના ભોગવટા કે ઉપયોગ માટે પરવાનગી ન આપી હોય, ત્યાં સુધી કોઈપણ

વ્યક્તિ કોઈપણ ઈમારત અથવા તેના ભાગનો ભોગવટો કરશે નહીં
અથવા ભોગવટો કરવાની મંજૂરી આપશે નહીં, અથવા તેનો ઉપયોગ કરશે
નહીં અથવા ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપશે નહીં."

૧૦.૧. ઉપરોક્ત વૈધાનિક જોગવાઈઓનું અવલોકન કરતાં, તે સ્પષ્ટ થાય છે કે
કમિશનરને પૂર્વ નોટિસ આપ્યા વિના, કોઈપણ તબક્કે બાંધકામ હેઠળની
કોઈપણ ઈમારત અથવા કલમ ૨૫૪ હેઠળ વિચારણા હેઠળના કોઈપણ
કામનું નિરીક્ષણ કરવાની સત્તા આપવામાં આવી છે. વધુમાં એ નોંધવું
પ્રસ્તુત છે કે, ચાર્જશીટ દાખલ કરતી વખતે, શ્રી એલ. કે. વાઢેરને
શરૂઆતમાં આરોપી નં. ૨ તરીકે દર્શાવવામાં આવ્યા હતા અને તે જ સમયે,
તેમને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષી નં. ૮૨ તરીકે પણ ટાંકવામાં આવ્યા હતા. આ
સંજોગ પ્રથમદર્શી રીતે દર્શાવે છે કે તપાસ કરનાર અધિકારીએ શરૂઆતમાં
અરજદારને સાક્ષી તરીકે ગણ્યા હતા, પરંતુ ત્યારબાદ તેમને આરોપી તરીકે
દર્શાવવાનું પસંદ કર્યું હતું.

૧૦.૨. રેકૉર્ડ પરથી એ પણ સામે આવે છે કે કમિશનર તરીકે ફરજ બજાવતા શ્રી
આર. એમ. શર્મા વિકાસ પરવાનગી આપ્યાની તારીખથી પાંચ મહિનાના
સમયગાળામાં સેવામાંથી નિવૃત્ત થયા હતા. સદર પરવાનગી જારી કર્યાની
તારીખથી એક વર્ષના સમયગાળા માટે માન્ય રહી હતી. સદર મુદત પૂરી
થયા પછી, વિકાસ પરવાનગીના નવીકરણ માટે કે મુદત લંબાવવા માટે
કોઈ અરજી રજૂ કરવામાં આવી ન હતી. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં, ત્યારબાદ

કરવામાં આવેલા કોઈપણ બાંધકામ માટે હાલના અરજદારને જવાબદાર ઠેરવી શકાય નહીં.

૧૦.૩. ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિમાં, આ કોર્ટ સમક્ષ વિચારણા માટે જે મુખ્ય પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થાય છે તે એ છે કે શું તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રી દર્શાવે છે કે હાલના અરજદારે ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૩૭, ૩૦૪ અને ૩૦૮ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાને આકર્ષિત કરે તેવી ઘોર બેદરકારી કે અવિચારીપણા સમાન કોઈ કૃત્ય કર્યું હતું, અને શું, પ્રથમદર્શી રીતે, ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪ અને ૩૦૮ હેઠળ આવા બેદરકારીભર્યા કૃત્યને ફોજદારી જવાબદારીના દાયરામાં લાવવા માટે જરૂરી એવો ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) અથવા દોષિત ઈરાદો બને છે કે કેમ?

૧૦.૪. ઉપરોક્ત મુદ્દાની ચકાસણી કરવા માટે, ઇન્ડિયન પીનલ કોડની સંબંધિત જોગવાઈઓ, એટલે કે કલમ ૩૦૪, ૩૦૮, ૩૩૭, ૪૬૫, ૪૭૧, ૨૦૧, ૩૪ અને ૧૨૦બી નો સંદર્ભ લેવો જરૂરી છે, જે નીચે મુજબ પુનઃ રજૂ કરવામાં આવે છે:-

"ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪ – સાપરાધ મનુષ્યવધ જે ખૂન ન ગણાય તે માટેની સજા:

જે કોઈ ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ મનુષ્યવધ કરશે તેને આજીવન કેદ, અથવા બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ જેની મુદત દસ વર્ષ સુધી

લંબાવી શકાશે, અને તે દંડને પણ પાત્ર થશે, જો જેના કારણે મૃત્યુ નીપજ્યું હોય તે કૃત્ય મૃત્યુ નીપજાવવાના ઈશદાથી, અથવા મૃત્યુ નીપજવાની શક્યતા હોય તેવી શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાના ઈશદાથી કરવામાં આવ્યું હોય; અથવા બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ જેની મુદત દસ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે, જો કૃત્ય એવા જ્ઞાન સાથે કરવામાં આવ્યું હોય કે તેનાથી મૃત્યુ નીપજવાની શક્યતા છે, પરંતુ મૃત્યુ નીપજાવવાના કે મૃત્યુ નીપજવાની શક્યતા હોય તેવી શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાના કોઈપણ ઈશદા વિના કરવામાં આવ્યું હોય.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૮ – સાપરાધ મનુષ્યવધ કરવાનો પ્રયાસ:

જે કોઈ એવા ઈશદા કે જ્ઞાન સાથે અને એવા સંજોગોમાં કોઈપણ કૃત્ય કરશે કે, જો તે તે કૃત્ય દ્વારા મૃત્યુ નીપજાવે, તો તે ખૂન ન ગણાય તેવા સાપરાધ મનુષ્યવધ માટે દોષિત ઠરશે, તેને બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ જેની મુદત ત્રણ વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે; અને જો તેવા કૃત્ય દ્વારા કોઈપણ વ્યક્તિને ઈજા પહોંચે, તો બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ જેની મુદત સાત વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૩૭ – અન્યના જીવન કે અંગત

સલામતીને જોખમમાં મૂકતા કૃત્ય દ્વારા ઈજા પહોંચાડવી:

જે કોઈ માનવ જીવન અથવા અન્યની અંગત સલામતી જોખમાય તે રીતે એટલી ઉતાવળથી કે બેદરકારીથી કોઈપણ કૃત્ય કરીને કોઈપણ વ્યક્તિને ઈજા પહોંચાડશે, તેને બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ જેની મુદત છ મહિના સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા દંડ જે પાંચસો રૂપિયા સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૪૬૫ – બનાવટી દસ્તાવેજ (ફોજરી) માટે

સજા:

જે કોઈ બનાવટી દસ્તાવેજ બનાવવાનો ગુનો કરશે તેને બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ જેની મુદત બે વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે સજા કરવામાં આવશે.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૪૭૧ – બનાવટી દસ્તાવેજનો અસલી

તરીકે ઉપયોગ કરવો:

જે કોઈ કપટપૂર્વક અથવા અપ્રમાણિકપણે કોઈપણ દસ્તાવેજનો અસલી દસ્તાવેજ તરીકે ઉપયોગ કરશે જે તે જાણે છે અથવા તેની પાસે માનવાને કારણ છે કે તે બનાવટી દસ્તાવેજ છે, તેને તે જ રીતે સજા કરવામાં આવશે જાણે કે તેણે પોતે તેવો દસ્તાવેજ બનાવ્યો હોય.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૨૦૧ – ગુનાના પુરાવાનો નાશ કરવો,

અથવા ગુનેગારને બચાવવા માટે ખોટી માહિતી આપવી:

જે કોઈ, કોઈ ગુનો આચરવામાં આવ્યો છે તે જાણતા અથવા માનવાને કારણ હોવા છતાં, ગુનેગારને કાયદેસરની સજામાંથી બચાવવાના ઈરાદાથી તે ગુનો આચર્યાના કોઈપણ પુરાવાનો નાશ કરશે, અથવા તે ગુના સંબંધિત કોઈપણ માહિતી આપશે જે તે જાણે છે અથવા માને છે કે ખોટી છે, તેને ગુનાની ગંભીરતા અનુસાર સજા કરવામાં આવશે.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૪ – સામાન્ય ઈરાદો પાર પાડવા માટે અનેક વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવેલા કૃત્યો:

જ્યારે તમામના સામાન્ય ઈરાદાને પાર પાડવા માટે અનેક વ્યક્તિઓ દ્વારા કોઈ ગુનાહિત કૃત્ય કરવામાં આવે છે, ત્યારે આવી દરેક વ્યક્તિ તે કૃત્ય માટે તે જ રીતે જવાબદાર છે જાણે કે તે કૃત્ય તેના એકલા દ્વારા કરવામાં આવ્યું હોય.

ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૧૨૦બી – ગુનાહિત ષડયંત્રની સજા:

જે કોઈ ગુનાહિત ષડયંત્રમાં પક્ષકાર હશે તેને ગુના માટે પૂરી પાડવામાં આવેલ મુદત માટે બંનેમાંથી કોઈપણ વર્ણનની કેદ, અથવા દંડ, અથવા બંને સાથે, જેવો કેસ હોય તે મુજબ શિક્ષા કરવામાં આવશે."

૧૦.૫. ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪ ની જોગવાઈઓને આકર્ષવાના હેતુ માટે, આઈપીસીની કલમ ૨૯૯ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલ "સાપરાધ મનુષ્યવધ" ની વ્યાખ્યાનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે. સાપરાધ મનુષ્યવધ ગેરકાયદેસર માનવવધની પ્રથમ શ્રેણી બનાવે છે અને તેને નીચે મુજબ

કરીને મૃત્યુ નીપજાવવા તરીકે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે: (૧) મૃત્યુ નીપજાવવાના ઈરાદા સાથે કૃત્ય કરવું; (૨) મૃત્યુ નીપજવાની શક્યતા હોય તેવી શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાના ઈરાદા સાથે કૃત્ય કરવું; અથવા (૩) આપું કૃત્ય મૃત્યુ નીપજાવી શકે છે તેવા જ્ઞાન સાથે કૃત્ય કરવું. આઈપીસીની કલમ ૨૯૯ અને ૩૦૪ હેઠળ સાપરાધ મનુષ્યવધનો નિકાલ કરવામાં આવે છે, જ્યારે બિન-સાપરાધ મનુષ્યવધ આઈપીસીની કલમ ૩૦૪એ દ્વારા નિયંત્રિત થાય છે. સાપરાધ મનુષ્યવધને વધુ બે શ્રેણીઓમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે: (૧) ખૂન સમાન સાપરાધ મનુષ્યવધ, જે આઈપીસીની કલમ ૩૦૨ સાથે વંચાણે લેતા કલમ ૩૦૦ હેઠળ આવરી લેવાયેલ છે; અને (૨) ખૂન ન ગણાય તેવો સાપરાધ મનુષ્યવધ, જે આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર છે. કલમ ૨૯૯ હેઠળ વિચારવામાં આવેલા “ઈરાદો” અને “જ્ઞાન” ના તત્વો હકારાત્મક માનસિક સ્થિતિ અથવા ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) ના અસ્તિત્વને માની લે છે, જે ગુનો રચવા માટે અનિવાર્ય છે. કલમ ૨૯૯ નું ત્રીજું અંગ કૃત્યના પરિણામે મૃત્યુ નીપજવાની સંભાવનાના જ્ઞાનની વિચારણા કરે છે. આઈપીસીની યોજનામાં, સાપરાધ મનુષ્યવધ એ પ્રજાતિ (જીનસ) છે, જ્યારે ખૂન તેની પેટાજાતિ (સ્પીસીઝ) છે, આમ તમામ ખૂન એ સાપરાધ મનુષ્યવધ છે, પરંતુ તમામ સાપરાધ મનુષ્યવધ ખૂન બનતા નથી. જોગવાઈનું સ્પષ્ટ વાંચન એ સ્પષ્ટ કરે છે કે કલમ ૨૯૯ ની પ્રથમ અને બીજી કલમો ઈરાદા (જ્ઞાન ઉપરાંત) સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે ત્રીજી કલમ માત્ર જ્ઞાન સાથે સંબંધિત છે અને ઈરાદા સાથે નહીં. “ઈરાદો”

અને “જ્ઞાન” બંને માનસિક દોષિતતાની વિશિષ્ટ ડિગ્રી દર્શાવે છે. તેથી સાપરાધ મનુષ્યવધમાં માનસિક તત્વ ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) ની ત્રણ જાતો ધરાવે છે: (૧) મૃત્યુ નીપજાવવાનો ઇરાદો; (૨) મૃત્યુ નીપજવાની શક્યતા હોય તેવી શારીરિક ઈજા પહોંચાડવાનો ઇરાદો; અને (૩) મૃત્યુ નીપજવાની શક્યતા છે તેવું જ્ઞાન. આરોપી તરફથી કરવામાં આવેલ કૃત્ય, જો ઉતાવળિયું કે બેદરકારીભર્યું જણાય અને મૃત્યુનું સીધું, નિકટનું અને અસરકારક કારણ બનતું હોય, તો તે આવા ઉતાવળિયા અને બેદરકારીભર્યા કૃત્યને આભારી મૃત્યુનું કારણ ગણી શકાય.

૧૦.૬. ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૮ સાપરાધ મનુષ્યવધ કરવાનો પ્રયાસ કરવાના કેસોમાં સજાની જોગવાઈ કરે છે. તપાસ અધિકારી દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રીની વિચારણા કરતાં, ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, તે આરોપીને આભારી એવું કોઈ કૃત્ય પ્રથમદર્શી રીતે પણ જાહેર કરતું નથી જે એવા જ્ઞાન સાથે કરવામાં આવ્યું હોય કે આવું કૃત્ય માનવનું મૃત્યુ નીપજાવવાની શક્યતા ધરાવે છે. એ સાચું છે કે જે તબક્કે માત્ર ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હોય, તે તબક્કે સમગ્ર એફઆઈઆર રદ કરવાનો વ્યાપ, ખાસ કરીને માનવ જીવનની હાનિ સંકળાયેલી હોય તેવા કેસમાં, મર્યાદિત હોય છે. જોકે, રેકૉર્ડ પર ઓછામાં ઓછી એવી કેટલીક સામગ્રી હોવી આવશ્યક છે જે પ્રથમદર્શી રીતે દર્શાવે કે આરોપીએ જરૂરી જ્ઞાન સાથે એવું કૃત્ય કર્યું હતું કે જેનું પરિણામ મૃત્યુમાં આવવાની શક્યતા

હતી. હાલના કેસમાં, અગાઉના ફકરાઓમાં વિગતવાર ચર્ચા કર્યા મુજબ, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલી સમગ્ર સામગ્રી ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪, ૩૦૮, ૩૩૭, ૪૬૫, ૪૭૧, ૨૦૧, ૩૪ અને ૧૨૦ની હેઠળના ગંભીર ગુનાઓ લાગુ કરવાને સમર્થન આપવામાં કે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે.

૧૦.૭. ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૩૭ અન્યના જીવન કે અંગત સલામતીને જોખમમાં મૂકતા કૃત્ય દ્વારા ઈજા પહોંચાડવા માટેની સજાની જોગવાઈ કરે છે. સદર જોગવાઈના ઘટકોને આકર્ષવા માટે, બેદરકારીની ડિગ્રી ઉચ્ચ કક્ષાની હોવી જોઈએ, એટલે કે ઘોર બેદરકારી. બેદરકારી જે ન તો ઘોર છે કે ન તો આટલી ઊંચી ડિગ્રીની છે તે દીવાની જવાબદારી ઊભી કરી શકે છે, જોકે તે ફોજદારી કાર્યવાહી માટે પૂરતો આધાર બનશે નહીં.

૧૦.૮. (૨૦૦૫) ૬ એસસીસી ૧ માં નોંધાયેલ જેકબ મેથ્યુ વિ. પંજાબ રાજ્ય ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેતાં, એવું અવલોકન અને સ્પષ્ટ કરવામાં આવ્યું છે કે દીવાની કાયદામાં બેદરકારી એ ફોજદારી કાયદામાં અનિવાર્યપણે બેદરકારી સમાન બનતી નથી. અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે, બેદરકારી એ ગુનો બનવા માટે, ગુનાહિત માનસ (મેન્સ રિયા) નું તત્વ, એટલે કે દોષિત માનસિક સ્થિતિ સ્થાપિત થવી આવશ્યક છે. વધુમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે, બેદરકારી ફોજદારી જવાબદારી આકર્ષિત કરે તે માટે, બેદરકારીની ડિગ્રી ઘોર અથવા ખૂબ ઊંચા દરજ્જાની હોવી જોઈએ. માત્ર

બેદરકારી, જે ન તો ઘોર છે કે ન તો આવી ડિગ્રીની છે, તે ફોજદારી કાયદા હેઠળ વ્યક્તિ સામે કાર્યવાહી કરવા માટેનો આધાર બની શકે નહીં.

૧૧. હવે, હાલના કેસની હકીકતો પર પરત આવતા, ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, અહેવાલ દર્શાવે છે કે ઇમારત ધરાશાયી થવાની ઘટના મુખ્યત્વે ભારે મશીનરીનો ઉપયોગ કરીને ડ્રેનેજના હેતુ માટે કરવામાં આવેલા ખોદકામને કારણે પાયો નબળો પડવાના કારણે બની હતી. એ પણ સામે આવે છે કે હલકી ગુણવત્તાવાળી બાંધકામ સામગ્રીનો ઉપયોગ એ ઇમારત ધરાશાયી થવા તરફ દોરી જતું એક સહાયક પરિબળ હતું. એ સાચું છે કે આ કમનસીબ ઘટનાના પરિણામે બે માનવ જીવોની હાનિ થઈ હતી. જોકે, વધુમાં વધુ, મહાનગરપાલિકામાં સેવા આપતા સરકારી કર્મચારીઓ એવા હાલના અરજદારોને આભારી ભૂમિકા દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવામાં અને ભલામણો કરવામાં બેદરકારી સમાન હોઈ શકે છે. આવી બેદરકારી, જોકે, એટલી ઘોર કે આવી કક્ષાની કહી શકાય નહીં કે જે કથિત ગુનાઓ માટે તેમની સામે કાર્યવાહી અને ટ્રાયલ ચલાવવાનું વાજબી ઠેરવે. એ નોંધવું પણ પ્રસ્તુત છે કે હાલના અરજદારો સામે ગેરવર્તણૂકના કોઈ તારણ સાથે પરિણમતી કોઈ ખાતાકીય તપાસ પૂર્ણ થઈ નથી. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, તપાસ દરમિયાન એકત્રિત કરવામાં આવેલી સામગ્રી સાથે વંચાણે લેતા હાલના અરજદારો સામે મૂકવામાં આવેલા આક્ષેપો, ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪ ની જોગવાઈઓને આકર્ષવા માટે, મૃત્યુ નીપજાવવાના કોઈપણ ઈરાદા વિના હોવા છતાં મૃત્યુ નીપજાવવાની શક્યતા છે તેવા જ્ઞાન સાથે

કરવામાં આવેલ કોઈ કૃત્ય કર્યાનું પ્રથમદર્શી રીતે જાહેર કરતા નથી. તેવી જ રીતે, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૩૭ ના ઘટકોને આકર્ષવા માટે જરૂરી ઘોર બેદરકારી કે અવિચારીપણાની કક્ષા જાહેર કરતી નથી.

૧૧.૧. કેસની સમગ્ર હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં લેતાં, અને હાલના અરજદારો સામે મૂકવામાં આવેલા આક્ષેપોનું મૂલ્યાંકન કરતાં, ખાસ કરીને ચેકલિસ્ટ પર સહી કરવામાં અને વિકાસ પરવાનગી આપવાની દરખાસ્ત પર પ્રક્રિયા કરવામાં તેમની ભૂમિકાના સંદર્ભમાં, આ કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય છે કે રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી તેમની સામે આક્ષેપ કરાયેલા ગુનાઓ આચર્યાનું દર્શાવતી નથી. પરિણામે, હાલના અરજદારો સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવી એ કાયદાની પ્રક્રિયાના દુરુપયોગ સમાન થશે અને તેથી, ફરિયાદપક્ષની કાર્યવાહી રદ થવાને પાત્ર છે.

૧૨. સ્વીકાર્ય રીતે, જ્યાં સુધી ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૪૬૫, ૪૭૧ અને ૨૦૧ હેઠળના શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓનો સંબંધ છે ત્યાં સુધી હાલના અરજદાર સામે કોઈ ચોક્કસ આક્ષેપો નથી. બાકીની જોગવાઈઓ, એટલે કે આઈપીસીની કલમ ૩૪ અને ૧૨૦બી ના સંદર્ભમાં, રેકૉર્ડ પરની સામગ્રી ગુનાહિત ષડયંત્રનો ગુનો પ્રથમદર્શી રીતે સ્થાપિત કરવા માટે મનોમિલન (મીટિંગ ઓફ માઈન્ડ્સ) અથવા કોઈ સંયુક્ત કૃત્ય જાહેર કરતી નથી.

૧૩. આ તબક્કે, ૧૯૯૨ સપ્લીમેન્ટરી (૧) એસસીસી ૩૩૫ માં નોંધાયેલ

હરિયાણા રાજ્ય વિ. ભજન લાલ ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના ચુકાદાનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં માનનીય અદાલતે કોઈપણ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ અટકાવવા માટે અથવા અન્યથા ન્યાયના હિતને સુરક્ષિત કરવા માટે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અસાધારણ અધિકારક્ષેત્ર અથવા કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અંતર્ગત સત્તાઓનો ઉપયોગ એફઆઈઆર રદ કરવા માટે થઈ શકે તેવા કેસોની કેટલીક શ્રેણીઓ ઉદાહરણરૂપે નિર્ધારિત કરી છે. સદર ચુકાદાના ફકરા ૧૦૨ નો સંદર્ભ આપવામાં આવે છે:-

"૧૦૨. પ્રકરણ ૧૪ હેઠળ કોડની વિવિધ સંબંધિત જોગવાઈઓના અર્થઘટનની પૃષ્ઠભૂમિમાં અને આ અદાલત દ્વારા અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ અસાધારણ સત્તા અથવા કોડની કલમ ૪૮૨ હેઠળ અંતર્ગત સત્તાઓના ઉપયોગ સંબંધિત નિર્ણયોની શ્રેણીમાં જણાવવામાં આવેલા કાયદાના સિદ્ધાંતો કે જે અમે ઉપર ટાંક્યા છે અને પુનઃ રજૂ કર્યા છે, અમે ઉદાહરણ તરીકે કેસોની નીચે મુજબની શ્રેણીઓ આપી છે જેમાં આવી સત્તાનો ઉપયોગ કોઈપણ અદાલતની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ અટકાવવા અથવા અન્યથા ન્યાયના હિતને સુરક્ષિત કરવા માટે થઈ શકે છે, જોકે કોઈપણ ચોક્કસ, સ્પષ્ટપણે વ્યાખ્યાયિત અને પર્યાપ્ત રીતે સુવ્યવસ્થિત અને અપરિવર્તનશીલ માર્ગદર્શિકા અથવા કડક સૂત્રો નિર્ધારિત કરવાનું અને જેમાં આવી સત્તાનો ઉપયોગ થવો જોઈએ તેવા અસંખ્ય પ્રકારના કેસોની સંપૂર્ણ યાદી આપવાનું શક્ય ન હોઈ શકે.

(૧) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલ (એફઆઈઆર) અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો, જો તેઓને તેમના મૂળ સ્વરૂપે લેવામાં આવે અને સંપૂર્ણ રીતે સ્વીકારવામાં આવે તો પણ, પ્રથમદર્શી રીતે કોઈ ગુનો બનતો નથી અથવા આરોપી સામે કેસ બનતો નથી.

(૨) જ્યાં પ્રથમ માહિતી અહેવાલમાં અને એફઆઈઆર સાથેના અન્ય સાહિત્યમાં, જો કોઈ હોય તો, કરવામાં આવેલા આક્ષેપો કોઈ કોન્ઝિઝેબલ ગુનો જાહેર કરતા નથી, જે કોડની કલમ ૧૫૫(૨) ના દાયરામાં મેજિસ્ટ્રેટના હુકમ સિવાય કોડની કલમ ૧૫૬(૧) હેઠળ પોલીસ અધિકારીઓ દ્વારા તપાસને વાજબી ઠેરવતા હોય.

(૩) જ્યાં, એફઆઈઆર અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા બિન-વિવાદિત આક્ષેપો અને તેના સમર્થનમાં એકત્રિત કરવામાં આવેલા પુરાવા કોઈ ગુનો બનતો જાહેર કરતા નથી અને આરોપી સામે કેસ બનાવતા નથી.

(૪) જ્યાં, એફઆઈઆર ના આક્ષેપો કોન્ઝિઝેબલ ગુનો બનાવતા નથી પરંતુ માત્ર નોન-કોન્ઝિઝેબલ ગુનો બનાવે છે, ત્યાં કોડની કલમ ૧૫૫(૨) હેઠળ વિચાર્યા મુજબ મેજિસ્ટ્રેટના હુકમ વિના પોલીસ અધિકારી દ્વારા કોઈ તપાસની મજૂરી નથી.

(૫) જ્યાં એફઆઈઆર અથવા ફરિયાદમાં કરવામાં આવેલા આક્ષેપો એટલા વાહિયાત અને આંતરિક રીતે અસંભવિત છે કે જેના આધારે કોઈ સમજદાર વ્યક્તિ ક્યારેય એવા ન્યાયી નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે નહીં કે

આરોપી સામે આગળ વધવા માટે પૂરતો આધાર છે.

(૬) જ્યાં કોડની અથવા સંબંધિત અધિનિયમની (જે હેઠળ ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે) કોઈપણ જોગવાઈમાં કાર્યવાહી શરૂ કરવા અને ચાલુ રાખવા સામે સ્પષ્ટ કાનૂની પ્રતિબંધ મૂકવામાં આવ્યો હોય અને/અથવા જ્યાં વ્યથિત પક્ષની ફરિયાદના અસરકારક નિવારણ માટે કોડ અથવા સંબંધિત અધિનિયમમાં ચોક્કસ જોગવાઈ હોય.

(૭) જ્યાં ફોજદારી કાર્યવાહી સ્પષ્ટપણે બદદાનત સાથે કરવામાં આવી હોય અને/અથવા જ્યાં આરોપી પર વેર વાળવાના ગુપ્ત હેતુ સાથે અને અંગત અદાવતના કારણે તેને નુકસાન પહોંચાડવાના હેતુથી દૂષિત રીતે કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હોય."

૧૩.૧. હાલનો કેસ ભજન લાલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત પરિમાણો, ખાસ કરીને કેટેગરી (૩) અને (૫) સાથે ચોક્કસપણે આવરી લેવાયેલ છે.

૧૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં, હાલની અરજીઓ મંજૂર થવાને પાત્ર છે અને તદનુસાર મંજૂર કરવામાં આવે છે. જૂનાગઢ બી-ડિવિઝન પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલ આઈ-સી.આર. નં. ૩૮/૨૦૧૩ વાળી વાદગ્રસ્ત એફઆઈઆર તેમજ તારીખ ૦૧.૦૩.૨૦૧૪ ની ચાર્જશીટ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. પરિણામે, તેમાંથી ઉદ્ભવતી તમામ આગળની અને આનુષંગિક કાર્યવાહી પણ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે.

૧૫. નિયમ (૩૯) તદનુસાર આખરી કરવામાં આવે છે.

(એમ. કે. ઠક્કર, ન્યાયમૂર્તિ)

એમ.એમ.મિર્ઝા / નિવ્યા નાયર

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====